

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE"

Vormings- en Ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE

het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Hoofdredacteur : O. VILAIN

Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.
12e jaargang, nr. 11 november 1983

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER ZIE LAATSTE BLADZIJDE

NOVEMBERACTIVITEIT

De OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen op de voordracht die doorgaat op :

donderdag 24 november 1983 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. L. Colensstraat 6, Oostende
met als onderwerp : DE GESCHIEDENIS VAN DE FILM

en als spreker de heer Roland STRUYS.

Roland Struys, kunst en toneelmedewerker bij dagblad Het Volk, lid van de Unie van de Belgische Filmkritiek, is voor vele leden van de Plate lang geen onbekende meer. Verleden jaar nog kregen wij hem als spreker op het gestoelte met "Toneel te Oostende" als onderwerp. De banden tussen toneel en film zijn zeer eng, de werkwijze helemaal anders de gevolgen op technisch en sociaal vlak zeer uiteenlopend.

In zijn deskundige hoedanigheid van Lid van de Unie van de Belgische Film en lid van de Docip-keuringscommissie, is hij ongetwijfeld de aangewezen man om aan onze leden : "De geschiedenis van de Film" uit de doeken te doen.

Het betreft hier een lezing in twee delen, waarvan wij u nu op Donderdag 24 November het eerste deel krijgen. In het tweede deel dat op hen nog nader te bepalen datum in 1984 zal doorgaan wordt dan specifiek de "Film te Oostende" uit de doeken gedaan. Wie deze niet van elkaar te scheiden voordracht wil volgen... en met de geschiedenis van de Film, wellicht eigen jeugdijaren en ervaringen met het "witte doek" wil horen en zien herleven, doet er dan ook best aan de twee avonden bij te wonen.

Deel 1 wordt gegeven zonder beeld of dia's, maar wie de vlotte en luimige verteltrant van Roland Struys kent, weet nu dat er heel wat wetenswaardigheden uit de bus zullen komen.

Deel 2 bestaat dan hoofdzakelijk uit dia's en filmmateriaal, dat door het Filmarchief te Brussel momenteel bewerkt wordt tot onbrandbare pellicula en daardoor pas volgend jaar ter beschikking zal zijn.

Een avond door de echte Oostendse film liefhebber, waarop achter elkeen met belangstelling voor de zevende kunst welkom is. Zoals altijd is de toegang vrij en zijn ook niet leden van harte welkom.

J.B.D.

EERSTE DECEMBERACTIVITEIT

Op zaterdag 10 december 1983 om 19u30 gaat onze jaarlijkse kleinkunstavond door in het ons nu reeds goed vertrouwd kader van het Koninginnenhof in het Maria-Hendrikapark, ons aller Bosje.

Voor deze door en door Oostendse avond konden we beroep doen op de ons reeds bekende groep VOEKESJUUS. Deze groep startte haar carrière voor drie jaar met een optreden voor onze kring in het Vossenhol. Sedertdien heeft de groep een mooie weg afgelegd en worden zij zelfs regelmatig in het buitenland gevraagd. Hun Oostends en Westvlaams repertorium werd ondertussen aangepast, vernieuwd en verruimd.

Zoals altijd wordt dit optreden voorafgegaan door ons jaarlijks stentje.

Rekening houdende met de economische trend trachten we de prijs op het peil van verleden jaar te houden. We zetten in met een aperitief met een "smaksje" aangeboden door de kring en worden dan vergast op een OOSTENDSE WATERZOOI MET VIS om te besluiten met ijsroom.

Deelnemers in de kosten 4 2 5 fr. per persoon. Hierin is de prijs voor de maaltijd en het optreden begrepen.

Inschrijvingen door overschrijving van voornoemde som op postrekening

000-0507753-55
J.B. Draesen
Rode-Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

met vermelding "Inschrijving "De Plate" kleinkunstavond van 10-12-83.

Deze moet uiterlijk 5 december 1983 in ons bezit zijn. Wij rekenen stellig op uw aanwezigheid.

J.B. DREESEN

LIDGELD

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de heemkundige vereniging "DE PLATE" is voor 1984 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	300 Fr.
Steunend lid :	500 Fr.
Beschermend lid :	1000 Fr. (vanaf)

Mogen we onze leden vragen gebruik te maken van hun hierbijgevoegd stortingsbulletin ?

O.V.

VRAAG I.V.M. OORLOGSDAGBOEK

De heer Ronny Maes uit Varsanare vraagt of wij in het oorlogsdagboek het feit willen behandelen van 2 broeders die te Oostende op 5 september 1944 door de Duitsers neergeschoten werden.

Zoals onze leden reeds hebben kunnen vaststellen gaat het oorlogsdagboek enkel en alleen maar over bombardementen en beschietingen. Het werd opgesteld door een lid van de passieve luchtbescherming.

Het enige wat wij over bovenvermeld feit weten is dat de genaamden Leon en Gustaaf SNAUWAERT op 5 september 1944 in het spergebied van de Handelshaven levenloos werden aangetroffen. Beiden waren neergeschoten. Dit feit moet zich voorgedaan hebben toen de Duitsers Oostende ontruimden. Oostende werd immers drie dagen later, op 8 september 1944, door de Canadezen bevrijd.

O.V.

Geboren te Oostende op 9 mei 1902 en er overleden in 1978.

Pierre BENIEST was op de eerste plaats restaurateur van oude schilderijen en slechts op de tweede plaats kunstschilder. Hij leerde het delicate beroep pas aan tijdens W.O.II te London, meer bepaald aan de "Restoration School", olv. ene Prof. Applebee.

In 1952 opende hij te Oostende onder de naam "Breughel de Velours" zijn restauratie-atelier, gekoppeld aan een bescheiden handel in oude schilderijen en antiek. Dat was Poststraat 12, het hoekhuis met de Aartshertogimestraat. (Het pand werd eind juni 1983 gesloopt met het oog op de uitbreiding van de R.T.T.-diensten.)

BENIEST voerde er tal van restauraties uit in privéopdracht, maar ook voor de Stad Oostende. Zo o.m. het restaureren van de grote taferelen van Charles WILDT, afkomstig uit de danszaal "Keuntje" (1), en een altaarstuk uit het kerkje van O.L.V. ter Duinen, mogelijks werk van Gaspard DE CRAEYER.

Nog in opdracht van de stad penseelde hij in 1956 een kopie naar een origineel schilderij van Sebastiaan VRANCKX (1572-1647), het "Beleg van Oostende" voorstellend. VRANCKX 'origineel', uit een Engelse privécollectie, was in dat jaar te Brugge ge-exposeerd tijdens de tentoonstelling "Vlaamse kunst in Brits bezit" (2).

We zien een Spaans legerkamp met in de verte de belegerde stad en de Noordzee. Een overvloed aan interessante details toont ons het dagelijkse leven in het kamp der belegeraars.

Deze kopie van BeniEST hangt, gezien haar historische waarde, permanent in het Heemkundig Museum "De Plate".

Het schilderen van originele schilderijen was bijzaak voor BENIEST. Toch herinner ik me hem in het Leopoldpark; pretentieloze parklandschappen te hebben zien schilderen.

Lit. : Omer VILAIN, Chirurg van schilderijen. Pierre BENIEST, in : Ostende-Flash, 1, 7, october 1958, p. 1-2.

N. HOSTYN

- Nota's : 1. N. HOSTYN , Vergaten Oostendse kunstschilders XXI : Charles Wildt, in De Plate, 1982/61-63; 103.
2. Zie A. VERBOUWE : Iconografie p. 202 (227 bis).

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS XLII: ADO CARROEN

Schilder van pretentieloze landschappen en marines in romantisch-realistische stijl. Hij zocht zijn inspiratie vooral langs de Noorzeekust en in het Vlaamse land, dat hij per fiets ontdekte.

Voor W.O.II stelde hij de zomer regelmatig tentoon in het Kursaal.

Van 1940-1945 verbleef hij - op last van de bezetter - te Assabroek.

Van 20 december 1947 tot 1 januari 1948 had hij nog een individuele tentoonstelling in het Casino (Schouwburg).

CARROEN maakte ook heel wat pentekeningen met dezelfde thematiek. Heel wat Oostendenaars bezitten een werkje van hem.

N. HOSTYN

Bron : Het Kustblad van 30.11.1947 & 25.12.1947.

3. De Franse Bezetting

De Franse bezetting zorgde in 1794 voor een totale omwenteling op bestuurlijk vlak : in tegenstelling tot hun voorgangers legden de Fransen hun eigen wetten, taal en gebruiken op. (11) Het openbaar leven werd helemaal verfranst, evenals het onderwijs. Ook het verenigingsleven onderging grondige veranderingen : "Op 15/12/1795 werd afgekondigd het decreet vernietigende alle corporaties zoo gilden, confrerieren, kloostergezelschappen, benevens het besluit van het departement der Leye van 13 frimaire, regeland de te nemen schikkingen nopens de eigendommen der gesupprimeerde corporaties." (12)

De rederijkerskamer was dus officieel ontbonden, hoewel de activiteiten na enkele jaren onderbreking hernomen werden. Het waren weer de vrijmetselaars die hier voor veel tussen zaten. In 1799 hadden zij het Schippershuis in de St. Fransiscusstraat, 49 gekocht, dit door toedoen van F. Muscar, Commandant de Place en lid van de loge. Toen Muscar in 1804 uit de loge trad veranderden de vrijmetselaars terzelfdertijd van lokaal en werd de oude vergaderzaal aan de rederijkers overgelaten. (13) Hieruit blijkt dat de Franse overheid toegelaten had gedaan in zake ontspanning : de rederijkers mochten terug vergaderen en toneelstukken opvoeren, op voorwaarde dat minstens een van de stukken in het Frans opgevoerd werd. (14) Dit had tot gevolg dat het repertorium grondig moest veranderd worden; de Duitser Kotzebue werd aan de kant geschoven en Corneille en Molière namen zijn plaats in. (15) Wat de geestesinstelling betreft, die was na die korte periode van onderdrukking weinig veranderd. Een lekker glaasje heffen en eens goed plezier maken vormden nog altijd de hoofdingrediënten van de rederijkersactiviteiten en het thema van hun gedichten : "De Geestigheyt van al de Bacchus gunstelingen,
Als die gezeten zijn aen eene Swijne-feest
En dat het druyve zap verwekt den blijden geest." (16)

Wel vermindert de belangstelling voor de economie, waarschijnlijk wegens Franse Censuur : de haven was erg achteruitgegaan door de economische crisis en de bevolking had hier onder te lijden. Hierdoor verloren de rederijkers hun voornaamste inspiratiebron zodat enkel drank en plezier maken hen nog restte.

De Franse aanwezigheid bracht de Oostendse rederijkers op een tweespalt : enerzijds kwam er protest tegen de Franse overheid die probeerde het Vlaams te vervangen door het Frans, anderzijds waren sommige rederijkers ideologisch met de Fransen verbonden, wat samenging met gunstmaatregelen vanwege de overheid. Men durfde geen beslissing te nemen over de in te nemen stelling en deze aarzelende houding gaf aanleiding tot het ontstaan van een tweede kultuurnet, dat een blijvende invloed op het Vlaams literair leven zal uitoefenen. De 'vijfpozige liederen' werden nu bijna allemaal geschreven op muziek van Franse wijsjes als : "Avec les yeux dans le village,
Vous-qui d'amoureuse aventure.
Femmes voulez-vous approuver.
Aussi-tôt que la lumière.
C'est qui nous console." (17)

Dezelfde muziek werd gebruikt voor verschillende gedichten (in het kamerboek van 1807-1808 zijn dat Femmes voulez-vous approuver en Vous qui d'amoureuse aventure) wat een dubbele betekenis heeft : ofwel waren die liedjes op dat ogenblik er populair ofwel was de kennis van Franse liedjes eerder beperkt zodat men telkens dezelfde nam; in ieder geval bestond er een bereidheid om die liedjes te gebruiken.

De verfransing kwam echter vooral tot uiting in het openbaar leven omdat Frans de officiële voertaal geworden was. Dit had ook een weerslag op de gelegheidsdichters die zich nu verplicht zagen hun verzen in het Frans op te stellen; zoals het gelegheidsvers opgedragen aan A.J. Van Iseghem, burgermeester van Oostende, naar aanleiding van zijn benoeming tot ridder in het Légion d'Honneur. Al dan niet verplicht wordt Napoleon afgeschilderd als "du plus grand des héros, du meilleur Souverain, qui jamais des français ait gouverné l'Empire : Napoléon le Grand... (18)

Belangrijk is hier dat voor de eerste maal blijkt wordt gegeven van enig patriotisme. Weliswaar gaat het over Frankrijk, maar zoiets was tijdens de Oostenrijkse tijd nooit het geval geweest : toen de voorzitter van de rederijderskamer, de heer Bruynseraerde, gehuldigd werd was er geen enkele maal sprake van de Oostenrijkse vorst, hoewel die meer voor Oostende gedaan had dan Napoleon twintig jaar later. (19)

Klaarblijkelijk hadden de rederijders zich aangepast aan de nieuwe machthebbers. 'Wiens brood met eet, woord men spreekt' luidt het spreekwoord; niets is hier minder waar. De rederijders namen gewillig de Franse gewoontes over, ook op literair gebied. De Romantiek begon veld te winnen, althans de uiterlijke kenmerken. We betwijfelen of de Oostendenaars, en vooral dan de burgerij, zwaar tilden aan de verfransing, want ook in privékringen kwam het Frans meer en meer aan bod. Zo luidt het programma voor de viering van voorzitter B. Bückx :

- " 1. L'Ouverture des Petis Savoyards.
2. Alle Geluk-Wenschen
3. Ouverture de Raoul Sire de Gréqui.
4. Ariette des Maris-garçons, gezongen door broeder Papillon.
5. Duo de Violon et de Guitare
6. Duo des Maris-garçons, gezongen door de broeders Caron en Papillon.
7. Quator de flute, Violon, etc. door broeder Delobel en Liefhebbers.
8. Rondeau de Guilmare ou l'Esclave persane, gezongen door broeder Caron.
9. Ouverture de l'Epreuve villageoise." (20)

Toch zal uit de vreugde voor de Franse nederlaag in Waterloo blijken dat niet iedereen zo gelukkig was met het Franse bewind. Bovendien werden door de groeiende oppositie tegen de Franse tirannie de grondslagen gelegd voor een grotere taalgevoeligheid en vaderlandsliefde. De taalwetten van Willem I zullen de taalgevoeligheid nog meer opwekken, zodanig dat het Romantisme tot volle bloei zal kunnen komen.

De Franse overheersing heeft bij ons diepe sporen nagelaten : op bestuurlijk vlak werd de basis gelegd van instellingen die we vandaag nog kennen: op gevoelsvlak werd de bevolking bewust van haar eigen id, hoewel door de bezetter het tegengestelde beoogd werd. Vlaanderen was terug één geworden maar had hiervoor een zware tol moeten betalen en Oostende had hier ook een deel in :

"Les Français, en occupent la Belgique pendant un quart de siècle, y infusèrent pourtant, dans les somnolentes provinces autrichiennes, dans cet esprit qui fit la gloire du dix-neuvième siècle...

La ville d'Ostende, après tant de vicissitudes, et le port, après tant d'abandon, étaient ruinés. Il semblait bien difficile de réparer des tels désastres. La décadence de la ville et du port était telle, écrit Verhaegen, que l'on y constatait 'la perte pour ainsi dire totale du commerce et de la navigation.'
(21)

Door in kontakt te komen met de Franse letteren was men onbewust overgegaan tot het opnemen van de belangrijkste Romantische elementen : taalgevoel, vaderlandsliefde, individualisme en het emotioneel verdedigen van de eigenheid vonden hoe langer hoe meer ingang in de Oostendse gemeenschap. Wanneer in 1815 België bij Nederland gevoegd werd waren de verwachtingen hoog gespannen om die eigenheid nog verder te kunnen uitbouwen. Hollanders en Vlamingen spraken immers dezelfde taal, zodat een band tussen die twee volkeren duidelijk was.

(vervolgt)

J. SURMONT

BIBLIOGRAFIE

11. LUYCKX, T., op. cit. p. 36-38
12. ----- Dag-Journael van alles wat dag op dag voorgevallen is binnen de stad Oostende, sedert den 25 Maart 1793 tot en met den 28 September 1802, Hs. bewaard in archief Ostendiana, Stadsbibliotheek Oostende.
13. VANTOMME, R., op. cit. p. 84 en p. 177; zie ook VAN DE WEGHE, F., Schets Eener Geschiedenis der Oostendsche Kamer van Rhetorica, 1486-1849, Daraardt-Verhoye, Roeselare, 1914, p. 5
14. SABBE, M., MONTEYNE, L., COOPMAN, T.H., Het Vlaamsch Tooneel, Brussel 1927, p. 79
15. LISSENS, R.F., De Vlaamse Letterkunde van 1780 tot heden, Elsevier, 1974, p. 28-29
16. VANDE WEGHE, F. op. cit. p. 43
17. ----- Kamerboek van de Kamer van Rhetorica 'Wat rijp, wat groen Komst Wijsheid Voën' 1807-1808, archief Ostendiana, Stadsbibliotheek Oostende
18. ----- Vers adressées au nom des membres de la société de la Rhétorique d'Ostende, archief Heemkundig museum Oostende
19. ----- Wenscht D'Heer Gerardus Bruynsereerde Veel Heyl, Geluk en Zegening, Maet-Gezang, Cornelis De Moor, Brugge, 1785, archief heemkundig museum Oostende
20. ----- Rhetorica, Geagten Dichtkonst-Broeders en Weirde Zusters, archief heemkundig museum Oostende
21. SOYEZ, G., Le Drame Revolutionaire et Napoléonien à Ostende, Imprimerie Centrale, Oostende, 1928, p. 362-363.

HET (P)EMINGSVAARTUIG PATER PYPE I vraag

Het opnemingsvaartuig PATER PYPE I werd in 1939 gebouwd, geraakte tijdens de Tweede Wereldoorlog in Duitse handen en ging vermoedelijk verloren. Wie kan inlichtingen bezorgen over dit vaartuig? Hoe werd het door de Duitsers gebruikt? Hoe kwam het aan zijn einde? Zijn er nog bemanningsleden uit die tijd die hierover kunnen vertellen. De heer Dirk DECUIPERE, Kleine Wervikstraat 27, 8660 Geluwe, tel 056/515625 werkt aan een boek "Geluwe in de Tweede Wereldoorlog". En vermits PATER PYPE in Geluwe geboren werd, zou onze confrater uit de grensstreek ook het opnemingsvaartuig hierin behandelen. Wie kan en wil hem helpen?

J.B.D.

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XXVIII : JOSEPH MICHEL, DIRECTEUR VAN HET
MUZIEKCONSERVATORIUM 1883

Op 29 november 1883 overleed muziekschooldirecteur François DE MOL, amper 39 jaar oud (1).

Reeds op 18 december 1883 stelde de Gemeenteraad een opvolger aan, de Luikse musicus Joseph MICHEL. Zijn tegenkandidaat voor het ambt, Charles SIMAR, moest het afleggen met één stem tegen 11.

In het verslag van de gemeenteraad lezen we ook dat MICHEL, conform het organiek reglement, belast werd met de leergangen piano en harmonie; zijn jaarwedde voor 1884 bedroeg 3.000 fr.

X X X

Jacques-Joseph MICHEL werd op 13 december 1847 te Liège geboren als zoon van Eustache MICHEL en Josephine HALLIN

Hij deed zijn muzikale studies aan het Conservatorium te Liège; erg schitterende studies met o.a. een Eerste Prijs piano in 1868.

Na zijn studies werkte MICHEL korte tijd te Paris, maar kwam al in 1870, ten gevolge van de Frans-Duitse oorlog, naar België terug.

Hij ontpopte zich als een componist van piano en orkestmuziek, van militaire en religieuze muziek, alsook van opera's en operettes die in de schouwburgen van Liège, Gent, Brussel en Antwerpen werden uitgevoerd. Geen van allen wist repertoire te houden.

MICHEL's opera's waren de volgende :

- "La meunière de Saventhem" (première te Liège op 19 december 1872)
- "Les Chevaliers de Tolède" (première te Liège op 19 december 1872)
- "Mr. Canardier, s.v.p." (première op 25 februari 1875)
- "Aux Avant-postes" (première te Brussel in april 1876)
- "Gilles Amoureux" (divertissement in 1 akte; première op 2 januari 1879)

Vermelden we nog de patriottische cantate "La Visite Royale" die in juni 1877 te Liège werd uitgevoerd.

MICHEL was gehuwd met Alix LAGASSE.

X X X

DE MUZIEKSCHOOL TEN TIJDE VAN JOSEPH MICHEL

In de Gemeenteraad van 4 juni 1883 was een nieuw organiek reglement voor het conservatorium goedgekeurd (Jaarverslag 1883, p. 63-67).

Daarin werden de doelstellingen van de school, de aard van het verstrakte onderwijs, de samenstelling van de bestuurscommissie, de bevoegdheden van leraars en directeuren, de organisatie van wedstrijden, de verlofregeling en de comptabiliteit grondig omschreven en bepaald.

Herinneren we er nog aan dat de muziekschool ondergebracht was in gammele gebouwen gelegen in de St. Franciscusstraat .

Toen Joseph MICHEL op 1 januari 1884 officieel zijn ambt opnam, zag het lerarenbestand er als volgt uit :

E. PIERKOT : koperblazers en solfège
J. VAN DER AA : houtblazers en solfège
Hippolyte VAN ACKER : cello & contrabas en notenleer
(aangesteld op 18.12.1883 in opvolging van Ch. HAES)
E. LIMBOR : viool - altviool
Joseph MICHEL : directie / Piano / harmonie.

In de gemeenteraad van 19 maart 1886 werd E. MACKEN als 2e vioolleraar benoemd. Onder MICHEL kende de instelling een grote opgang, die zich waerspiegelt in het aantal leerlingen :

	1883-1884	1886-1887
noteleer jongens	126	161
Notenleer meisjes	80	143
notenleer volwassenen	9	30
koperblazers	10	12
houtblazers	11	8
cello/contrabas	3	10
viool/altviool	7	10
piano	25	21

MICHEL creëerde verder klassen voor "samenspel" (30 leerlingen in 1887) en voor "koorzang" (304 zangers in 1887).

(Gegevens uit jaarverslagen Stad Oostende)

In 1886-1887 bestond de bestuurscommissie uit :

J. MONTAGNIE, voorzitter
Ch. JANSSENS,
E. VAN DER HEYDE, leden
E. VAN BREDAEL, secretaris.

X X X

De jaarlijkse prijsuitreikingen gingen ten tijde van Joseph MICHEL door in de balzaal van het Kursaal. Een concert, gegeven door verdienstelijke leerlingen van het conservatorium (in koor- & orkestformatie) en met optredens van leerlingen-laureaten, zette die plechtigheden de nodige luister bij. (Hierbij de terloopse bedenking hoe diep we de laatste jaren op dat vlak wel gezakt waren...)

Uit "La Saison d'Ostende", het programma van de Prijsuitreiking op 24 juli 1888 (afgedrukt in nr. van 28 juli 1888). :

- Mars in ré (op. 188) F. MENDELSSOHN
- Oberon (Barcarolle en Chant des Sylphes) koor en orkest C.M. VON WEBER
- Ballet Egyptien (orkest) A. LUIGINI
- Alix-gavotte (piano, viool, celli) J. MICHEL
uitgevoerd door jonge leerlingen
- Le Moulin (koor en orkest) M. BONIS
- Souvenir de Bade (fantasie voor viool op. 30)
(uitgevoerd door de laureaat Désiré VAN DER AA, een leerling van MACKEN)
- Roméo et Juliette ("Feest bij de Capulets") koor en orkest CH. GOUNOD.

Zijn functie als muziekschooldirecteur maakte MICHEL automatisch ook tweede dirigent van het Kursaalorkest, waarvan Emile PERIER (zie vorige bijdragen) eerste dirigent was. MICHEL's taak bestond er in concerten te dirigeren bij afwezigheid van meester PERIER, repetities te leiden, enz.

Ter illustratie van het gevoerde repertoire, het programma van het Kursaalconcert dd. 10 juli 1888, gedirigeerd door MICHEL :

- La reine de Saba (mars)	CH. GOUNOD
- Les Noces d'or	GREGH
- Les joyeuses commères de Windsor (ouverture)	O. NICOLAI
- Dernier amour (csardas)	GUNG'L
- Tarantella Napolitana	G. ROSSINI
- Les Huguenots (fantasie)	MEYERBEER/GENIN
- La Frileuse (valse lente)	J. MICHEL
- Les Toréadors (uit Carmen)	G. BIZET.

Merk MICHEL's eigen compositie 'Frileuse' op, een succes volgens 'La Saison d'Ostende' van 13 juli 1888.

Stippen we nog terloops even aan dat het ingebruik nemen van het Kursaalorgel (15 juli 1888; titularis A. WIEGAND) nieuwe perspectieven op muzikaal gebied opende.

X X X

Joseph MICHEL overleed onverwachts na enkele dagen ziekte (meningitis) in de nacht van 6 op 7 september 1888.

Hij werd op maandag 10 september 1888 begraven op het Robermontkerkhof te Liège. Er werd een indrukwekkende rouwstoet georganiseerd om het stoffelijk overschot van MICHEL uit zijn "Villa Alix" tot aan het station te begeleiden. Emile PERIER was één van de "slippedragers". Er waren gelegenheidstoespraken door schepen A. PIETERS en door architect Antoine DUJARDIN, jeugdvriend van MICHEL (3). Over MICHEL's opvolger DESWERT las u reeds in een voorgaande bijdrage.

Norbert HOSTYN

(Met bijzondere dank aan Jan SURMONT voor de informatie uit het "Project Ostendiana" in de schoot van de Oostendse Stadsbibliotheek)

Nota's :

1. Oostendse muziekgeschiedenis : VIII : 1878, in De Plata, 80/205-206.
2. Echo d'Ostende, 9 september 1888 (necrologie)
13 september 1888 (verslag begrafenis)
3. Zou A. DUJARDIN, via DELBOUILLE erg invloedrijk te Oostende, voor iets in de wel erg snelle Oostendse benoeming van zijn stadsgenoot MICHEL tussen gezeten hebben ?
Of is dit een verfoeilijke veronderstelling in een stad waar alles zo eerlijk verloopt ?

Er is een tijd geweest dat bijna ieder liefhebber van boeken een eigen ex-libris liet ontwerpen. Jarenlang, vooral als men minder aandacht ging besteden aan een eigen mooie bibliotheek en het boek maar een gewoon gebruiksvoorwerp geworden was, geraakte de ex-libriskunst op de achtergrond.

Thans stelt men vast dat er heel wat ex-librissenverzamelaars zijn, die deze kleine grafische kunst naar waarde weten te schatten. Ook omdat veel van de ontwerpen een klein kunstgewrocht zijn van een gekende kunstenaar.

Daarom hebben we gemeend er goed aan te doen eens een kleine bijdrage over de ex-libris te wijden.

Wat is een ex-libris ? Een goede bepaling vinden we in het standaardwerk van Ger Schmook "Boek en Bibliotheek" (1937-1952) op p. 519 : "Het ex-libris (= uit de boeken), het eigendomsbewijs (als bescherming tegen boekenlezende vrienden) bestaat meestal uit een monogram van de bezitter, of een symbolische tekening met zijn naam of beroep. Het behoort niet tot het boek. Het wordt ingeplakt op binnenblad, schutblad, inhangblad of Frans titeelblad. Het heeft in de loop der jaren aanleiding gegeven tot een bijzondere **kleinkunst**".

Thans liet het tijdschrift "Graphia" - en bijzonder nummer verschijnen "Over het verzamelen van ex-libris : ingeleid en samengesteld door Luc Van den Briele."

In de inleiding lezen we o.a. het volgende : "Het ex-libris is een eigendomsbewijs dat door een boekenverzamelaar in zijn boeken gekleefd wordt. Vroeger liet men één enkel ex-libris maken en een afdruk van dit ene ex-libris kleefde men dan in elk boek van zijn bibliotheek. Daarom waren de meeste ex-libris een weerspiegeling van de persoonlijkheid van de titularis ; de illustratie bevatte zinspelingen op de naam, het beroep, de vrijetijdsbesteding, de woonplaats van de boekenverzamelaar. Dit soort ex-libris bestaat ook nu nog; maar vooral in de periode na de Tweede Wereldoorlog zijn sterk afwijkende zijwegen ingeslagen. Hoe meer gespecialiseerde boeken werden geproduceerd, hoe meer gespecialiseerde bibliotheken er ontstonden. Naast een algemene verzameling boeken ontstonden dus meer en meer gespecialiseerde verzamelingen".

Daarbij weet de auteur ons te vertellen dat sommige bibliofielen tientallen ex-librisen bezitten en dat sommige verzamelaars deze dikwijls gebruiken om met andere verzamelaars te ruilen om aldus hun verzameling, die soms uit duizenden ex-librisen bestaat, te kunnen verrijken.

Onze persoonlijke mini-verzameling, die maar uit een klein dozijn exemplaren bestaat, hebben we hier eens willen afdrukken omdat het ofwel om gekende Oostendenaars of gekende kunstenaars gaat die het ontwerp maakten.

Wellicht krijgen we er aldus nog enkele bij, die we dan per gelegenheid later eens kunnen afdrukken.

Omer VILAIN

LITERATUUR :

J. SCHWENKE : Exlibriskunde; een nieuwe kunstwetenschap met een beschrijvende bibliografie van het exlibris in België en Nederland (Antwerpen, Wereldbibliotheek, 1947)

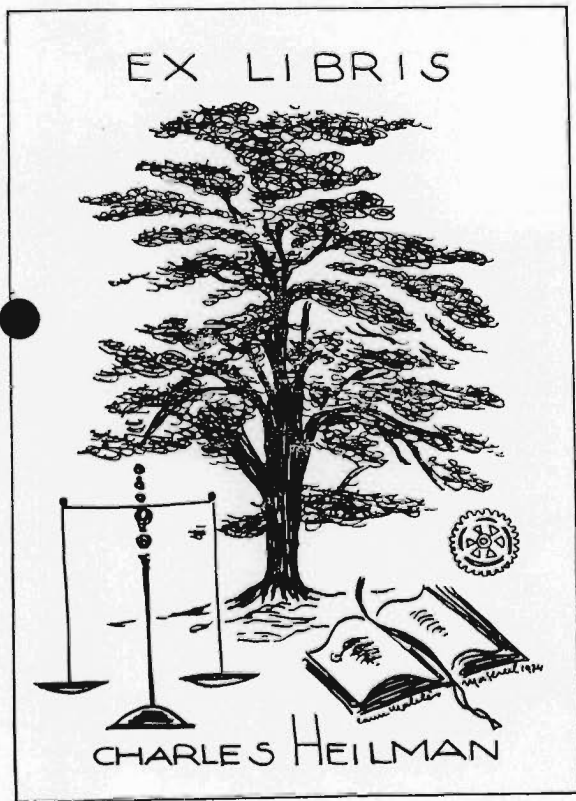
L. Van den BRIELE : Over het verzamelen van exlibris (Sint-Niklaas, Graphie, 1982)

1

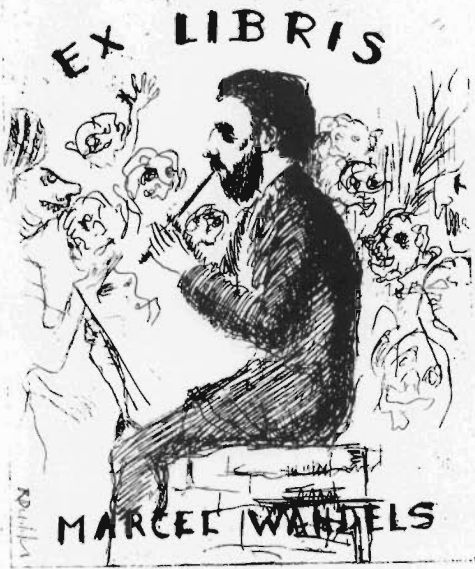
2

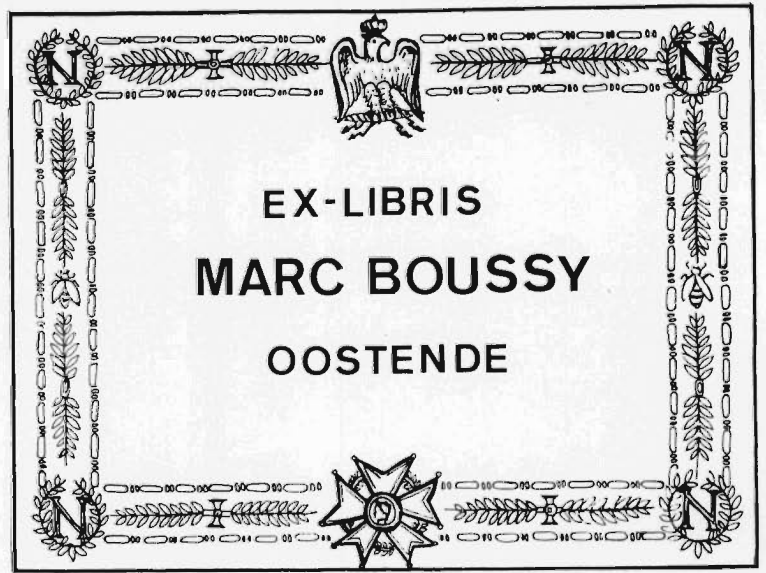
3

4

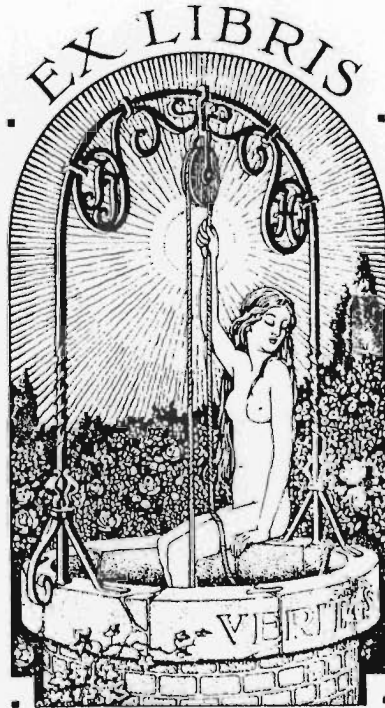
5

6

7

DR. JOSEPH JULES
HELLEPUTTE

A.V.

9

Omer C. Vilain

8

HORAS NON NUMERO NISI SERENAS

10

11

83/232

1. Frans DEVRIENDT : de boekhandelaar met vele liefhebberijen en tevens een behendig knutselaar met het devies "gaat uw weg en ziet niet om".
(houtsnede van Paul EECKHOUT)
2. Georges DEGRYSE : boekhandelaar te Oostende; beide schildhouders van het Oostends wapenschild lezen een boek, inplaats van het zwaard en de spiegel te houden.
(tekening van André VLAANDEREN)
3. Charles HEILMAN : de ceder van Libanon (consul van Libanon), de weegschaal (voorzitter van de Handelsrechtbank), Het Rotary-embleem (past-gouverneur van de Rotary), een boek (boekhandelaar).
(tekening van MALCLES-MASEREEL)
4. Marie-Thérèse DAEMS : een vrouwenfiguur met abstracte lijnen, die de hobby's muziek en tennis moeten voorstellen. (tekening van Roger VANDAELE)
5. Marcel WANDELS : verzamelaar van alles wat James ENSOR betreft, een Ensoriaans tafereel. (ets door Roland DEVOLDER)
6. Marc BOUSSY : als bewonderaar van Napoleon in de vier hoeken de keizerlijke "N" en adelaar in het midden. (tekening van André SERVAIS)
7. Karel JONCKHEERE : zinspeling op de naam Jonkheer = ridder ; onderaan boeken en veder, werktuigen van de lettarkundigen.
(pentekening door Jules GONTHIER)
8. Omar VILAIN : zinspeling op het beroep van stadsbibliothecaris; met boeken komt men uit het donker naar het licht (pentekening door August MICHIELS)
9. Joseph Jules HELLEPUTTE : De waarheid (veritas) komt uit een waterput, gesymboliseerd door een jonge vrouw. (tekening van André VLAANDEREN)
10. Joseph VAN POUCKE : een linde (woont Huis Ter Linde), boekenliefhebber en het latijnse levensdevies "Horas non numero nisi serenas" (ik tel alleen de onbewolkte uren).
(pentekening door Willy BOSSCHEM)
11. C. DE PUYDT : een kikvors = zinspeling op de naam - met boeken, ook zinspeling in het devies "immer vorschanda", op de achtergrond de slang, allegorie van de geneeskunde.
(tekening door Cor WESTERDUIN)

GESCHIEDENIS VAN DE KUSTVLAKTE DER LAGE LANDEN.

Van 5 tot en met 7 september 1978 werd, op initiatief van Prof. Dr. Adriaan Verhulst en M. Gottschalk (respectievelijk voor België en Nederland de historische-geografische specialisten op dit gebied), een colloquium te Gent gehouden betreffende de vroegste geschiedenis van de Noord- en Zuidnederlandse kustvlakte, m.a.w. van Nederland en België. De "Handelingen" hiervan, 332 blz. dik, werden te Gent inmiddels gedrukt en uitgegeven door het "Belgisch Centrum voor Landelijke Geschiedenis" (publicatie nummer 66 in de reeks); voel : "Transgressies en occupatiegeschiedenis in de kustgebieden van Nederland en België. (Handelingen) Colloquium Gent 5-7 september 1978. Dit boek kan gebeurlijk besteld worden op ett Seminarie van Prof. A. Verhulst, Blandijnberg 2, 9000 Gent, maar gegevens over de kostprijs zijn mij niet bekend... Enkele grepen uit de inhoud : - Hugo Thoen, Romeinse bewoningsgeschiedenis; - Frans VERHAEGHE, Middeleeuwse bewoningsgeschiedenis; De experts die aan dit baanbrekend colloquium deelnamen, wijdden tevens veel aandacht aan een plausibele verklaring voor de interpretatie van de fenomenen "transgressie", "Stormvloed" en andere meer. Het accent dat gelegd werd op dit Colloquium was gericht op de interdisciplinaire onderzoeksmethodes. Geheel deze problematiek kan ook in de toekomst het voorwerp vormen van een nieuw en volgend, nog diepergaand colloquium, binnen een ruimere interdisciplinaire en multidisciplinaire context gevat en benaderd. (Alle gegevens voor deze notitie werden door mijn ontleend en enigszins bewerkt uit de recensie van de heer K. de Landtsheer, verschenen in het Vest-Vlaamse tijdschrift "BIEKORF", 1981, afl. 4, blz. 395-396), waarvoor dank aan de recensent en de radactie).

E. SMISSAERT

Dit jaar is het honderd jaar geleden dat Karl Marx, de grondlegger van wat hij zelf het "wetenschappelijk socialisme" heeft genoemd, overleed. Zijn getrouwe medewerker en strijdgenoot Friedrich Engels zou nog geruime tijd Karl overleven tot in 1895.

Beide mannen hadden op bepaalde ogenblikken van hun leven te maken met Oostende, als badstad of als havenstad ter inscheping naar Engeland. Friedrich Engels was de zoon van een textielbaron uit Barmen, in Rijnland-Westfalen, thans gefuseerd met Wupperthal. Zijn familie was dus welgesteld en bestemde zoonlief tot het beroep van zakenman, waarvoor hij naderhand stagiair werd bij zakenkennissen van zijn vader in Manchester. De verkeerstechnisch voordeligste weg naar Engeland ging in die tijd van Barmen over Elberfeld, Düsseldorf, Kaulen, Aken en Oostende omdat het grootste deel van de weg reeds met het spoor kon bereisd worden. Engels zal dan ook vaak door Oostende reizen, op weg naar Engeland. Reeds op 19 november 1842 doet Engels vanuit Oostende de overvaart naar Londen, met het schip "Sir Edward Banks". In augustus 1843 vaart hij opnieuw vanuit Oostende naar Londen, dit keer met de "Lord Melville". Op 24 augustus wordt immers zijn aankomst te Londen geregistreerd. In de loop van dezelfde maand augustus 1843 was Engels naar Oostende gekomen om er zijn familie, die sinds jaar en dag te Oostende haar vakantie kwam doorbrengen, te bezoeken; zijn moeder en zijn twee zusters vertoefden er. In september 1843 vinden we Engels opnieuw te Oostende waar hij vanuit Manchester een slippertje had gemaakt om er enkele progressistische vrienden te ontmoeten die in zijn later leven ook nog een rol zullen spelen.

Hij ontmoette er o.a. de dichter George Herwegh, een man die een rol zal spelen als revolutionair in 1848, de publicist en politicus Arnold Ruge en de publicist en uitgever Julius Fröbel. Zondar twijfel hebben ter plaatse gesprekken in verband met de revolutionaire toestand in Duitsland latere acties bepaald. Op 1 februari 1845 kwam Karl Marx, de goede vriend van Engels, te Brussel aan, nadat hij uit Frankrijk was geweest. Dadelijk nam Engels contact met hem op en liet hem weten dat hij hem zou willen zien, maar dat moeilijkheden met zijn vader en zijn familie dit onmogelijk maakten: zijn vader wil hem wel financieel helpen maar niet om communistische propaganda te voeren...

Zodra echter de geldkwestie zal geregeld zijn zal hij afkomen, ook omdat zijn moeder en zijn zusters opnieuw hun vakantie te Oostende zullen doorbrengen.

Gedurende de zomer van 1845 zullen beide vrienden samen een reis naar Engeland maken, eveneens waarschijnlijk vanuit Oostende, om Marx toe te laten een eerste maal kennis te maken met de Engelse toestanden en met het materiaal aldaar dat hem dienstig zou kunnen zijn voor zijn latere studie. Een ander verblijf van Engels te Oostende, waar hij op kosten van zijn familie een vakantie doorbrengt: levert merkwaardige details over het leven te Oostende in die tijd en over beider verblijf in 1846. Engels vertoeft er in de Sint-Thomasstraat, 11. Wanneer Marx verneemt dat Engels te Oostende verblijft vraagt hij hem de nodige inlichtingen om zo spaarzaam mogelijk een maand aan de kust te kunnen vertoeven. Op 27 juli 1846 antwoordt Engels hem en bezorgt hem een reeks preciese gegevens ter zake.

Engels meldt dat Oostende door badgasten is overrompeld en, hoewel hij overal heeft rondgekeken, dat er bijna geen logement meer te vinden is. Ofwel is het logies te groot, ofwel is het te klein voor Marx en zijn familie. Maar toch, de avond voordien, heeft hij twee mogelijke kwartieren gevonden: een in de "Duc de Brabant", in de Karnemelkstraat, voor 95 F en 30 F voor een bijkomend bad, terwijl het morgenmaal er 50 centiem kost, en een ander kwartier in de Wittenonnenstraat, 5, dat wat groter is, met een kamer op het gelijkvloers, een grote kamer op de eerste verdieping en een klein kabinet, het geheel voor 150 F en het morgenmaal eveneens voor 50 centiem.

Alles is, volgens Engels, sinds verleden jaar veel duurder geworden. Alles lijkt ons trouwens vandaag in 1983 zeer eigentijds... en Oostends. We krijgen bovendien vanwege Engels een prijzenlijst verschaft.

Marx, schrijft hij, zou kunnen noemen met zijn familie voor 5 F; biefstukken en ribstukken kosten 1 F, de wijn 2 à 3 F. Het bier is slecht! De sigaren zijn slecht en duur : Marx zou er best een honderd of twee uit Brussel meebrengen... Engels maakt het budget van Marx als volgt op :

logement	125-150 F
morgenmaal	45-45 F
noenmaal	150-175 F (als ge op de dijk eet)
avondmaal	60-90 F (2 à 3 biefstukken : men "vreet" hier veel)
koffie op de dijk	
onvermijdelijk	18-18 F
wasgoed	20-30 F (zzer duur hier; is een minimum)
daarbij de baden à 1,30 of 1,50 F, hat zij 40 F bij te rekenen	
<hr/>	
samen	418-508 F

Men moet daarenboven een hondertal F voorzien voor wat Engels heet te zijn de 'incidental expenses'.

Volgens Engels zou een verblijf van een maand volstaan. Maar, indien Marx wat langer wenst te blijven doet hij er best aan bij aankomst een akkoord te maken per dag, zoniet zal men hem veertien dagen aanrekenen zelfs indien hij slechts twee dagen blijft...

Voor de rest vindt Engels het zeer vervelend aan de kust. Naast zijn familie heeft hij slechts het gezelschap van een filister uit Barmen. Doch dankzij zijn vriend Blank van Londen heeft hij een intelligente en beschaafde Fransman leren kennen. Mevrouw Hess, de echtgenote van een bekend socialist, latere aan hanger van de bekende Duitse socialist Ferdinand Lassalle, is ook te Oostende waar ze, volgens Engels, de onnozelheden van haar man voortvertelt.

Het gevolg van deze correspondentie is dat Karl Marx met zijn familie de eerste helft van augustus te Oostende ging doorbrengen en hij er met Engels allerlei plannen zou gaan smeden. Oostende als revolutionaire draaiplaat... wie weet ? Dat Engels nochtans niet altijd aan de revolutie en aan het communisme dacht, bewijst een leuke tekening waarmee hij zijn brief aan Marx versierde : een dikkontige badmeesteres naast een badende Engels, aan de boord van de zee, waarbij Engels klaarblijkelijk bezig is zijn tenen te reinigen. Bij de tekening schreef Engels : "Diese Bilder waren gestern in der See zu besichtigen für männliches und weibliches Publikum". Zeker is dat nog andere revolutionairen en voornamelijk Duitse emigranten uit het gezelschap van Marx en Engels Oostende hebben gekend. Zo vernemen we uit een brief van 1850, van de hand van August Willich, een revolutionair van 1848, communist en emigrant te Londen (hij werd later generaal in het Amerikaanse leger!) dat hij een ruzie met Marx (Marx was een eminente ruziemaker) Willich een duel aangaat met een zekere Schramm. Willich reist met een zekere Techow, eveneens een revolutionair van 1848, naar Oostende. Ze raken er 's nachts in een hotel gelogeed. De tweede duellant Schramm kwam ook naar Oostende samen met zijn getuige, een vroegere Russische officier, die een rol had gespeeld in de Hongarenopstand. Een Franse bekende van Willich toont hem een krant, de "Précurseur de Bruxelles", waarin vermeld dat de Franse republikein Ledru-Rollin, die ook te Londen verbleef, samen met andere Franse vluchtelingen rond deze tijd een congres te Oostende zouden houden in gezelschap van Belgische democraten. Maar Willich gelooft niet aandachtiglijk opzet vanwege de Fransen en vermoedt dat "Herr Marx" daarachter steekt. Het duel ging uiteindelijk niet door in de Oostendse duinen maar wel te Antwerpen, waarop Willich terug naar Londen trok, met het spoor en dan via Oostende.

Rond dit duel werd nogal wat gecorrespondeerd, niet steeds in vleiende toon voor Marx en dezes ambitie om oeveral baas te spelen over iedereen.

We dachten het de moeite waard voor de trouwe Oostendenaars deze enkele weinige gegevens weer te geven.

Ze kenschetsen niet enkel de atmosfeer en de bekendheid van Oostende rond het midden van de vorige eeuw, maar ze geven ook wat tips over twee dan toch bekende personages die geschiedenis hebben gemaakt.

Walter DEBROCK

U HOORT HET OOK EENS UIT ANDERMANS MOND ...

Studenten en vooral afgestudeerden van een hogeschool weten, dat aldaar nogal wat belang gehecht wordt aan de zogenoemde 'stellingen' die, bij het voorleggen van een origineel proefschrift, insgelijks dienen verdedigd te worden. Kort verduidelijkt: 'stellingen' zijn door de doctorandus bondig geformuleerde, op zijn promotie te verdedigen en te bewijzen waarheden.

Bij het inzien van het proefschrift van Jan BOUWHUIS over 'Johanna F. van Buren. Dichterschap en dialect' (Enschede, 1981) viel mijn oog op de bijgevoegde 'stellingen' van dewalke twee mijn aandacht scherpten:

- (2) Het behoort tot de taak van een wetenschappelijke instelling met de naam "Nedersaksisch Instituut", zich bezig te houden met meer dan de taalkunde van de daaronder ressorterende streektaalen alleen. Een uitbreiding zoals die in de laatste jaren heeft plaatsgevonden met historische volkskundige en literaire taken komt de binding van regio en wetenschap ten goede, en dient daarom gehandhaafd te blijven.
- (10) In de regionale geschiedschrijving is het een gunstige ontwikkeling, dat men zich intensief gaat bezighouden met de sociale geschiedenis uit meer recente tijd.

Sommige medewerkers aan "De Plate" en ook menig ander heemkundig tijdschrift zijn, in grote lijnen gezien en dit sedert jaren, op gelijke wijze in die trant aan het ijveren !....

Emiel SMISSAERT

JOHN GHEERAERT

Van ons lid John Gheeraert verscheen zopas een nieuwe roman "De non" dat we echt aanbevelen.

Het is een vlot geschreven verhaal over gewone mensen die "ergens" de Tweede Wereldoorlog meemaken. Al schrijft de auteur op de keerzijde van het titelblad dat elke overeenkomst met bestaande personen of toeschouwer toevallig is, toch zal iedere Oostendenaar er zijn stad in herkennen en sommigen zullen wel merken dat enkele figuren aan bepaalde personen doen herinneren.

O.V.

Situering van het Vindictivegedenkteken

Het Vindictivegedenkteken nabij de Demeysluis bestaat uit de boeg van de Vindictive en de masten van de Thetis en de Intrepid. Deze drie Engelse schepen werden tijdens de Eerste Wereldoorlog tot zinken gebracht op de Belgische kust in een vertwijfelde poging om de Duitse macht op zee te breken. Vanuit de duikbootbasis van Brugge bereikten de Duitse onderzeeërs de open zee via de haven van Zeebrugge of Oostende. Eenmaal in open zee vormden die Duitse U-boten een serieuze bedreiging voor de scheepvaart van de geallieerden, vooral daar de Duitsers vanaf 1917 een onbeperkte duikbootoorlog vormden. Men wou dus beide havens blokkeren om zo de duikboten de weg naar zee af te snijden.

In de nacht van 22 - 23 april, de zgn. St. George's day, werd de havengeul van Zeebrugge gedeeltelijk geblokkeerd met ondermeer de Thetis en de Intrepid. De Vindictive, gebouwd in 1905 te Chatham, die daar als troepentransport fungeerde werd vrij ernstig beschadigd. De aanval op Oostende die in dezelfde nacht doorging was geen succes.

De Vindictive werd te Dover opgeknapt en uitgerust voor een nieuwe poging op de haven van Oostende. Die ging door in de nacht van 9-10 mei 1918 en de Vindictive werd effectief tot zinken gebracht in de vaargeul van de haven.(1) Over het uiteindelijk nut van die acties, met de menselijke tol voor ogen, zijn ernstige bedenkingen te maken.

Hetzelfde jaar nog liep de 'grote oorlog' ten einde en in de havens van Zeebrugge en Oostende stak een roestige en hinderlijke erfenis. Het was voor iedereen overduidelijk dat die verzwaarde wrakken dringend verwijderd dienden te worden om de normale scheepvaart niet te verhinderen. Die lichter, zowel te Oostende als te Zeebrugge, werd verzorgd door de 'Salvage Section' van het Engelse leger op kosten van de Belgische staat.

Het wrak van de Vindictive, waarvan de masten op de schouw nog door de Duitsers werden verwijderd, werd op 16 augustus 1920 gelicht. Nadat het wrak voorzichtig naar de Leopoldsluis werd gesleept was de rol van de 'Salvage Section' uitgespeeld. De verdere afbraak werd door de Belgische Staat aanbesteed en de Gentse firma 'Van der Tack' uit Rotterdam. Niettegenstaande het werk beëindigd moest worden voor 16 maart 1922, sleepte het toch aan tot eind augustus 1925 vooraleer men ermee klaar was. Bij de afbraak van de Vindictive werden ook gelegheidskrachten aangeworven, waaronder Oostendenaars.

Het sloopmateriaal werd grotendeels het eigendom van de aannemer die de boeg echter overdroeg aan de stad Oostende. Daarbij schonk de Belgische Staat de schroeven van de Vindictive. Hoe de masten van de Thetis en de Intrepid naar Zeebrugge te Oostende aanbelandden is ons niet duidelijk. Het ensemble; boeg, schroeven, masten; werd eind 1925 of begin 1926 ingehuldigd.

Marc CONSTANDT

1. Over die militaire raids werd al heel wat literatuur geproduceerd, we beperken ons tot twee werken :

C. VLAEMYNCK, De havens van Brugge en Zeebrugge tijdens beide wereldoorlogen, in Brugge en de zee, Antwerpen, Mercatorfonds, 1982.

J.W. STOCK, Zeebrugge en Oostende 1988, Antwerpen - Amsterdam, Standaard uitgeverij, 1979. (vertaling uit het Engels).

2. De opruimingswerken werden vrij uitvoerig beschreven door :

GHEURY, La Fin du Vindictive, in L'Echo d'Oostende, 8/12/1925, p. I. (Overdruk uit Annales des Travaux Publics).

N,v.d.r. : Men leze ook : Marc CONSTANDT, Het fonds Zeebrugge.

Inleiding en beknopte catalogus, in Jaarboek 1982. Brugge-Stedelijke Musea.

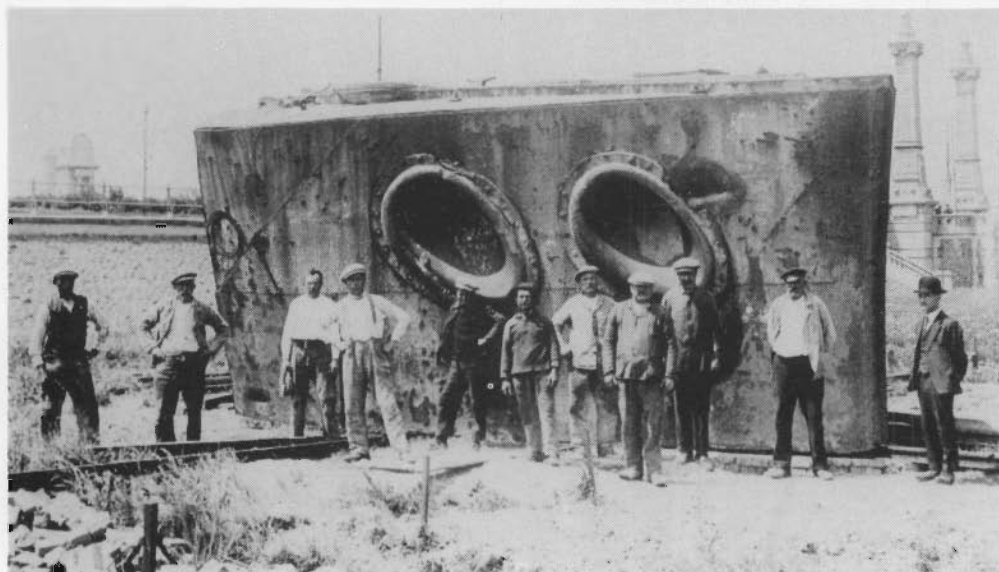
VINDICTIVE

1. Het wrak van de Vindictive in de vaargeul, de masten en de schouw zijn reeds verwijderd, ca 1919. (Foto Georges Pottiers, Oostende. Verz. Stadsarchief Oostende).

2. Het vlot gemaakte wrak van de vindictive wordt voorzichtig uit de vaargeul geloodst, 1920. (Foto Stephen Cribb, Southsea. Verz. Stedelijke Musea Brugge).

3. De boeg van de Vindictive wordt op haar definitieve 'rustplaats' opgesteld, 1925. (Foto Stephen Cribb, Southsea. Verz. Stedelijke Musea Brugge).

Zijn optreden in de Oostendse Gemeenteraad (1904-1911). (1)

A. Stracké, exploitant van het welbeklant Hôtel d'Allemagne en bevriend met veel Europese vorstenhuizen, bereikt de eerste jaren van die periode wel het toppunt van zijn prestige. Dat blijkt uit het volgende.

Zijn natuurhistorisch museum, in de Mariakerkse duinen opgericht in 1897 en waartegen hij in 1903 een prachtige villa gebouwd had, kende veel succes. Op 5 juni 1903 werden prins Albert en prinses Elisabeth in dat museum feestelijk onthaald. Op 11 september 1904 overhandigde A.S. met grote plechtigheid een modern uitgerust lazaret, gehecht aan die villa, aan het Rode Kruis van België. In 1905 vierde hij met veel luister zijn gouden arbeidsjubileum. Eerst met de pers, die hij op 8 april uitgenodigd had en daarna, op 30 april met de Hoteliersbond en de bestuursleden van de Handelskamer, telkens met een fijn banket. Van 31 mei tot 4 augustus 1905 had hij, in zijn villa, de kleine prinsen Leopold en Karel te gast en ook - met onderbrekingen - hun ouders, prins Albert en prinses Elisabeth. Op 16 augustus datzelfde jaar, kwamen graaf en gravin Törring-Fettenbach er logeren (de gravin was de zuster van Prinses Elisabeth). In november 1906 maakt A.S. op uitnodiging van Prins Ferdinand (nl. Ferdinand I, prins van Saksen-Coburg (1861-1948), in 1887 tot regerende vorst van Bulgarije verkozen en van 1908 tot 1918 tsaar van dat land) een reis naar Bulgarije en in december, datzelfde jaar, werd hij officier in de orde van Alexander van Bulgarije (nl. Alexander von Battenberg (1857-1893), voorganger van Ferdinand I en vorst van Bulgarije 1879-1886).

Zoals ik al heb meegedeeld (cf. mijn bijdrage : "De politieke carrière van A. Stracké" in De Plate, 11e jg., nr 9, sept. 1982) kwam A.S. (kandidaat op de katholieke lijst) eigenlijk door een achterpoortje in de Oostendse gemeenteraad. Bij de verkiezingen van 18.10.1903 had hij 3.989 stemmen behaald, d.w.z. 24 minder dan de liberaal Polydora Tanghe. Maar op grond van onregelmatigheden proclameerde de Bestendige Deputatie op 27.11.1903 A.S. als verkozen. Hij zou dus in de gemeenteraad zetelen en wel van 2 februari 1904 tot 12 december 1911.

Nog duidelijker en grondiger dan het "Bulletin mensuel" van de Oostendse Handelskamer, weerspiegelt het "Bulletin communal" (het gemeenteblad dus dat pas in 1922 definitief en integraal in het Nederlands verscheen) de zorgen en problemen van de Oostendse administratie. Uit dat gemeenteblad, over de jaren 1904-1911, haal ik haast al mijn wetenschap hier over dat stukje lokale geschiedenis. Vanzelfsprekend beperk ik mij tot het optreden van A.S. zoals voor zijn bedrijvigheid in de Handelskamer ga ik weer chronologisch te werk en vermeld telkens de gemeenteraadszitting. Toespraken en mondelinge tussenkomsten worden meestal samengevat.

De eerste twee jaren van zijn mandaat schijnt A.S. van ijver te blaken. Hij neemt 34 keren het woord. Vooral bekommerd om de rust, de stilte, de veiligheid, de hygiëne en de belangen van het seizoen, houdt hij interpellaties o.a. over danszalen, café-concerts, de brandweer, de verzekering der stedelijk gebouwen, het drinkwater, de kursaal, de publiciteit. Al in 1906 vermindert zijn activiteit heel sterk. De laatste 6 jaar van zijn mandaat tellen we slechts 12 tussenkomsten.

1904

Dat is het piekjaar van A.S. als gemeenteraadslid. Hij mist geen enkele van de 18 raadszittingen en houdt 19 interpellaties. Maar zijn woord valt niet altijd in goede aarde. De sfeer in de gemeenteraad is niet zo gemoedelijk als in de Handelskamer.

Zitting - 1 februari 1904

Voorzitter van de raad was A. Pieters, tot burgemeester benoemd op 18.10. 1904. Nadat de gemeentesecretaris, A. Van Iseghem, nog eens het arrest van de Bestendige Deputatie van 27.11.1903 voorgelezen had, legden de nieuwe raadsleden de eed af. A.S. deed dat, met 10 anderen, in het Frans; 7 raadsleden deden dat toen in het Vlaams. Daarna werden de schepenen gekozen en beëdigd. Dat waren D. Fermon (Openbare Werken- Brandweer), Ern. Van Glabbeke (oom van de latere burgemeester) en A. De Cock, A. Liebaert (Handel en Nijverheid - Opnbaar Onderwijs - Schone Kunsten) was al in functie. A.S. werd aangesteld als lid van commissie 4, onder schepenen Van Glabbeke (Geschillen - Financiën - Gas) en van commissie 5, onder schepenen De Cock (Hygiëne, Gezondheidsdienst, Regies).

Zitting 2-18 februari 1904 - Aanbesteding Kursaal, Baden, Theater-Bestek

A.S. doet zich voor het eerst gelden. Bij de stemming over het voorstel van D. Willem om de aanbesteding van Kursaal, Baden en Theater voor een jaar uit te stellen (o.a. wegens de ongunstige invloed van de oorlogsverklaring tussen Rusland en Japan en het feit dat de lokalen in Kursaal en Theater niet gereed waren) onthield A.S. zich (met H. Van Graefscheppe).

Als reden gaf hij op dat de bewuste lokalen inderdaad niet voltooid waren. Anderzijds achtte hij verdere vertoningen in het oude (bouwvallige) theater in de Weststraat gevaarlijk. Wel keurde hij het bestek goed.

Zitting 3 - 23 februari 1904 - Prostitutie

Nadat raadslid D. Willem gevraagd heeft scherper toezicht te houden op huzen van geheime ontucht, neemt A.S. het woord.

's Zomers, zegt hij, zijn er veel klachten van vreemdelingen die zich ergeren over zgz. sigarenwinkels die in werkelijkheid bordelen zijn. Ze komen vooral in de Kapucijnenstraat voor, de Herststraat en de Langestraat. De eerlijke handel lijdt daaronder. Bovendien worden de vreemdelingen daar soms lastig gevallen. Hij verzoekt de burgemeester maatregelen daartegen te treffen.

Op de opmerking van J. Laroye dat die vreemdelingen zich beter tot de politie zouden wenden, antwoordt A.S. dat vrees om in gerechtszaken gemengd te worden ze ze weerhoudt.

Danszalen, café-chantants

Even later geeft A.S. blijk van gebrek aan administratieve ervaring. Hij vraagt waarom het voorstel om de taks van 50 fr. op danszalen en café-chantants te verminderen en om sommige dr ngelegenheden tijdens de kermisdagen een taks van 10 fr. op te leggen, niet dadelijk besproken wordt.

Burgemeester Pieters antwoordt dat het de gewoonte is een kwestie eerst door een commissie te laten onderzoeken.

In de volgende zitting krijg. A.S. de gelegenheid zijn afkeer voor lawaai en café-concerts, een van zijn stokpaardjes, in een uitgebreide interpellatie, de langste uit zijn loopbaan, uit te drukken.

Zitting 4 - 15 maart 1904 - Danszalen, café-concerts.

Schepenen Van Glabbeke heeft het rapport voorgedragen waarin voorgesteld wordt de taks op drankgelegenheden met mechanische muziekinstallaties te verminderen en geen taks van 10 fr. te leggen op herbergen waar tijdens de kermisdagen mag gedanst worden.

A.S. breekt los met een soort van heilige verontwaardiging "U wilt dus de taks van 100 fr. op orkestrions en orgels verminderen, instrumenten die 'n hels lawaai maken en de rust van inwoners en vreemdelingen verstoren. Door die taks op 50 fr. te brengen kunnen de kleinste cafés die instrumenten aankopen.

Welnu die kleine cafés maken misbruik van de toelating want terwijl danszalen alleen 's zondags en 's maandags hun orkestrions spelen, kunnen die cafés dat zo dikwijls en zo lang ze willen. Dat is een stelsel van twee maten en twee gewichten wat onaanvaardbaar is voor 'n reglement. Ik protesteer tegen de wijziging van dat reglement dat eerst van 1903 dateert en herhaal de opmerkingen die ik onlangs in de commissie (Financiën) gemaakt heb.

Die danszalen met orkestrion, orgel of piano betekenen een ware plaag voor een stad die zich Koningin der Badsteden noemt. Onze vreemdelingen komen naar Oostende niet uitsluitend om zich te amuseren, maar vooral voor hun gezondheid, om hun zenuwen te versterken, om uit te rusten van hun werk en hun zaken. Door die orkestrions vinden ze hier geen rust. Laat u die orkestrions toe, dan kaat u zich tegen degenen die Oostende willen vooruithelpen. U verjaagt de gasten. Ik neem niet aan dat u daardoor de brouwers wilt beschermen. Neen, u wilt alleen niet breken met een oude tolerantie die u enkele duizenden fr. opbrengt maar die anderzijds de Oostendenaars belangrijke bedragen doet verliezen.

De opwerping, in de commissie gedaan, dat de stad de danszalen niet kan verbieden, weerleg ik. In 1878 werd het klokkengelui verboden, op klacht van een inwoner, uit de Christinastraat, geloof ik, De rechtbank van Brugge heeft uw recht en de wettelijkheid van dat verbod batwist. Maar in hoger beroep gaf het hof van cassatie u gelijk. Het vonnis vermeldde: "door het luiden van klokken te verbieden in het belang van de rust der burgers". Daaruit volgt dat het recht en de plicht van het Oostends gemeentebestuur onbetwistbaar is. L'Echo d'Ostende van 13.04.1879 voegde erbij: "Oostende is een voorvechter van de openbare orde en de vooruitgang. De stad zal niet meer dulden dat de rust der burgers verstoord wordt."

Welnu, Mijne Heren, ik vraag niets meer. Verloochen uw recht en uw plicht niet. Zorg voor rust en stilte voor onze gasten. Een eersterangsstad die Koningin der Badsteden wil blijven, moet gelijke tred houden met de vooruitgang. Ze moet voortdurend verbeteren op gevaar af te vervallen want de concurrentie neemt elk jaar toe. Het is uw plicht voor de goede naam van Oostende borg te staan.

Per jaar geeft u bijna 350.000 fr. uit voor het onderwijs. Dat juich ik toe. Het onderwijs is de rijkdom van de jonge generatie. Om die opvoeding nuttig en efficiënt te maken, moet u de moraal verhogen, de grondslag van opvoeding en openbare orde. Met die danszalen ondermijnt u de moraal want daar gaan de kinderen van de arbeidersklasse heen, om zich te amuseren. Daar ziet u meisjes van 14, 15, 16 jaar - die pas de school verlaten hebben - in en uit gaan om plezier te zoeken en in hun verderf te lopen.

Bovendien moet u de hotelnijverheid beschermen waarin enorme kapitalen geïnvesteerd zijn. Het is de belangrijkste bedrijvigheid van Oostende die duizenden mensen werk bezorgt en die honderduizenden uitgeeft voor de handel en de welvaart.

De hoteliers helpen u trouwens in uw taak. Ze houden de hotelnijverheid hoog en concurreren met gelijk welke stad ter wereld. Onze gastronomie staat aan de spits omdat we met de vooruitgang meegaan. De vreemde bezoeker die thuis petroleum brandt, wil hier elektrisch licht. Die anders 4, 5, 6 verdiepingen hoog klimt zonder te klagen, wil hier een lift om naar de eerste verdieping te gaan.

Welnu, indien wij niet alle kwalen bestrijden, zoals nachtlawaai van orkestrions, orgels en andere barbaarse instrumenten, riskeren wij klanten te verliezen in plaats van er te winnen. Brek voor goed met die tolerantie van orkestrions en orgels, zoals in andere steden gebeurd is. Dat is muziek voor wilde volken, niet voor een badstad als Oostende. Ik spreek uit bezorgdheid voor de belangen van de stad en uit naam van allen die van het seizoen moeten leven.

De totale of gedeeltelijke afschaffing zal een wijs besluit zijn en een belangrijke ontlasting voor politie en gerecht. Ziehier dan wat ik voorstel :

1. De gemeenteraad zal erover beslissen of er reden is om publieke danszalen met orkestrion of orgel te sluiten.
2. In het negatief geval stel ik voor :
  - a. de houders van danszalen te verbieden muziek te spelen, bij dag of bij nacht, ieder jaar vanaf 10 juli tot september.
  - b. de jaarlijkse taks proportioneel te verminderen en de huidige taks op 50 fr te behouden voor de andere inrichtingen.
  - c. in de toekomst geen nieuwe vergunningen meer af te leveren.

Schepen Van Glabbeke diende A.S. het eerst van antwoord.

"Die danszalen zijn een noodzakelijk kwaad. Ze zijn er voor de mindere klasse en we kunnen ze niet weigeren. Bovendien liggen ze meestal in straten, die niet bezocht worden door onze zomergasten, ver van grote hotels en villa's. Als we dat voorstel aanvaarden, dan moeten we alle amusementsinrichtingen doen verdwijnen. Tegen café-concerts zoals La Terrasse, La Scala, L'Eldorado, La Régina zijn er talrijke klachten. Wellicht nog meer dan tegen de danszalen in de Schippersstraat. De burens van die luxe-inrichtingen worden ook in hun rust gestoord. Toch denkt A.S. noch een ander raadslid eraan ze te verbieden omdat het attracties zijn voor de rijken. We zouden hier dan ook twee maten hebben en twee gewichten".

A.S. krabbelt wat achteruit : "Ik vraag slechts de opheffing van de danszalen met orkestrions of orgels". Waarop Van Glabbeke repliceert : "Ik geloof dat u vooral de sluiting wenst van de danszalen in de Schippersstraat, achter het Hôtel d'Allemagne".

(N.B. Voor de tweede keer vergist de verslaggever of Van Glabbeke zich. Het Hôtel d'Allemagne grensde ten oosten niet aan de Schippersstraat maar aan de Sint-Franciscusstraat).

"De opmerkingen van de heer A.S.", gaat Van Glabbeke verder, "werden al in de commissie verworpen. Een lid daarvan, de heer Deweert, heeft toen de heer A.S. het volgende geantwoord : "Indien die danszalen hem storen, dan kan hij ze doen zwijgen door voor het seizoen een vergoeding uit te betalen. De exploitanten zouden blij zijn in juli, augustus en september hun deuren te kunnen sluiten en iedereen zou tevreden zijn".

"Akkoord", zegt A.S., "maar waar zou dat eindigen als het college 's anderendaags al nieuwe vergunningen toekent!".

Van Glabbeke : "Niet alle huizen zijn geschikt voor danszalen. Daartoe zijn ruimtelijke en hygiënische voorwaarden gesteld. Anderzijds komen overal danszalen voor, zelfs in de katholiekste steden. Het volk amuseert zich daar, zoals de rijken in de Kursaal. Ieder wil gediend zijn. Tenslotte brengt dat de stad jaarlijks ongeveer 6.000 fr. op".

J. Laroye betreurt dat hier persoonlijk belang mee gemoeid is. Danszalen en kermissen brengen veel onaangenaamheden mee. Maar ze liggen in de gewoonten. Er kan geen sprake van zijn danszalen te sluiten tijdens de seizoenmaanden. Gaan de vreemdelingen niet dansen in de Kursaal of in andere luxe-inrichtingen ? Dat voorstel van de heer A.S. is niet redelijk.

Schepen De Cock doet ook een duit in het zakje. "Het voorstel vande heer A.S. verbaast me sterk. Hij kent Oostende toch al lang. De vreemdelingen komen hier ook om zich te ontspannen. De plezieren en de feesten afschaffen, dat is de vreemdelingen verjagen en van de eerste badplaats ter wereld een onbaduidend nest maken. Misbruiken, ja, die moeten bestraft worden".

A.S. bindt in. "Ik verzet me niet zozeer tegen de danszalen maar tegen het hels lawaai, het late sluitingsuur en de vechtpartijen die daarop volgen, tot 2 en 3 uur in de morgen. Dat is geen ontspanning meer, het is een kwelling voor de vreemdelingen. U verjaagt ze door die ellendige spektakels. Ik handhaaf daarom mijn voorstel en verzoek de voorzitter om de stemming".

Met 20 stemmen tegen 2 (A.S. en Fr. Duchateau) wordt het voorstel verworpen.

A.S., met zijn strenge gedisciplineerde jeugd, met zijn hang naar orde, fatsoen en waardigheid, met zijn conservatieve aard, kon zich niet verzoenen met ongebonden luidruchtigheid. Hij werd hier gestuit, ongetwijfeld omdat hij te ver ging en ongenueanceerd oordeelde. Van de luxe-amusementsinrichtingen sprak hij inderdaad niet en Van Glabbeke moest wel geloven dat A.S. de danszalen in de Sint-Franciscusstraat bedoelde. Bovendien had A.S. zich hier het ongenoegen op de hals gehaald van verscheidene raadsleden. Dat zou nog herhaaldelijk tot uiting komen.

Zitting 5 - 6 april 1904 - Baden, Kursaal, Theater

Het enige punt op de dagorde is de aanbesteding voor Kursaal, Baden en Theater. G. Marquet en H. Stocq (uit Naman) hebben samen ingeschreven voor 466.000 fr. De president stelt de raad voor het bod aan te nemen.

A.S. verzet zich en wenst een nieuwe publieke aanbesteding die, zo meent hij, een groter bedrag kan opleveren dan dat van Marquet. Ook dat voorstel van A.S. wordt afgewezen.

Op de twee volgende zittingen, nr. 6 (12 april 1904) en nr. 7 (19 april) is A.S. aanwezig maar hij komt niet aan het woord.

Zitting 8 - 20 april 1904 - Baden, Kursaal, Theater

Weer staat die belangrijke aanbesteding op de agenda. De haren de Lannoy en de Cubas hebben een bod gedaan van 532.000 fr. Marquet-Stocq hebben zich schriftelijk verbonden het verschil (nl. 66.000 fr) bij te passen. Maar de meningen in de raad blijven verdeeld.

A.S. verdedigt zich tegen de beschuldiging : de belangen van Oostende niet te behartigen. Hij verklaart dat hij de offerte van Marquet zou aangenomen hebben indien ze hoger was geweest dan die van zijn concurrent. En voegt erbij dat hij geen van beide inschrijvers kent.

Maar schepen De Cock draait de schroef wat aan. "Bij de eerste aanbesteding was de inschrijving van Marquet hoger dan die van de Lannoy en toch heeft de heer Stracké ze niet aangenomen".

Er wordt tenslotte gestemd en het bod van Marquet-Stocq wordt aanvaard met 20 stemmen tegen 5 (A.S., Pil, Hamman, Dereere, Duchateau).

G. BILLIET

(wordt voortgezet)

"ERZAEHLEN BIS OSTENDE" VAN JUERGEN BECKER. EEN BOEKBESPREKING DOOR EDMOND OTTEVAERE.

Dit boek, vol met fragmentaire teksten die zeer los met elkaar verbonden zijn en zeker niet als een (gewone) roman kunnen worden omschreven, is geen traditioneel verhaal dat vlot leest. Integendeel. Het gaat hier om een moeizaam te lezen "monologue intérieur". Meer over dat vreemd boek komt u te weten in de recensie van E. Ottevaere, een specialist in moderne Duitse letteren die schrijft voor het literaire Vlaamse tijdschrift 'Dietsche Warande en Belfort', nummer 7, september 1982, blz. 543-545.

Emiel SMISSAERT

83/243

AUGUSTUS 1941

- Maandag 25 Britsche vliegtuigen overvlogen de stad, het afweergeschut trad in werking om 22u45 tot 3 uur.
Een tiental bommen werden afgeworpen rond het Sanatorium "Astrid" te Breedene. Ook brandbommen werden aldaar afgeworpen. Een brandbom kwam terecht op het dak van een nabijgelegen woning drong verder door de vloer een plofte neer op het been van Mej. Yvonne Bocquit, geboren 18.7.24.
Het meisje was zwaar getroffen en in de eerste oogenblikken niet verzorgd daar er geen dokter aanwezig was. Ze werd nadien zoo spoedig mogelijk naar het Gasthuis te Brugge overgebracht waar ze aan haar verwondingen overleden is.
Brandbommen kwamen ook terecht op het koersplein alwaar brand uitbrak die evenwel snel gebluscht werd.
Over het algemeen werden een honderdtal brandbommen afgeworpen De vast post Opax meldde dat in de richting van Klemskerke drie branden waar te nemen waren.
- Dinsdag 26 Britsche vliegtuigen overvliegen de stad, het afweergeschut trad in werking om 0u25 tot 4u50.
- Woensdag 27 Het afweergeschut trad in werking om 22u45 tot 4u25. Een brand werd opgemerkt in de richting Steene.
- Donderdag 28 Britsche vliegers overvliegen de stad, het afweergeschut trad in werking om 22u45 tot 4u50.
Rond 3u05 werden een zevental bommen geworpen. De vaste post Mariakerke meldde ons dat ze gevallen waren in de richting van Steene. Na verkenning werden ze op het vliegplein afgeworpen. Brandbommen werden ook geworpen rond de Hangars van het vliegplein. In de Oogstrstraat vielen 4 brandbommen tusschen de huizen een viel in de Slachterstraat, een andere aan de Hooge Barriere In de Nijverheidstraat viel een brandbom door het dak van een auto waardoor deze in brand schoot.
Springbommen werden te Gistel en Westkerke geworpen in een weide.
- Vrijdag 29 Het afweergeschut is in werking getreden om 22 uur tot 4u30.
- Zondag 31 Idem van 24u30 tot 2u30.
Zoeklichten zochten het luchtruim af, rond middernacht geraakt eenvlieger in de zoeklichten, als een lichtend puntje in een spinneweb van stralen. Het afweergeschut trad in werking. Lange reeksen lichtkogels, als gloeiende lampjas klonnen omhoog in de richting van het vliegtuig, doch ze ontploften er onder of er boven of er langs, boven Gistel, Oudenburg of Snaeskerke legde het vliegtuig zich op zijn zij en men zag een reeks blinkende projectielen zich van het vliegtuig losmaken.

Toen zwenkte de vlieger terug Noordwaarts waar hij zich uit de zoeklichten werkte.
Bommen zijn gevallen tusschen het Fort Napoleon en het (Spergebied) Militair Hospitaal.

SEPTEMBER 1941

Maandag 1

Het afweergeschut trad in werking om 22u05 tot 1u05.
Volgens vaste post Opex zou een obus gevallen zijn nabij de kerk zonder ontploft te zijn. Brand werd opgemerkt in de richting Zandvoorde. Rond 23u45 werden springbommen gelost op het Spergebied Opex.

Dinsdag 2

Vliegers hebben het grondgebied Oostende overvlogen van 22u14 tot 1u30. Hevig afweergeschut trad in werking .
Om 22u25 werden spring- en brandbommen uitgeworpen in de richting van Steene en Mariakerke. Twee groepen verkenners zijn onmiddellijk uitgerukt . Op hetzelfde oogenblik wierpen de vliegers spring- en brandbommen op Breedene a/z. Een springbom vernietigde de hofstede van landbouwer Matsu August in den Duinenstraat. Ook tegen de Blauwe Sluis kwamen projectielen terecht. De verkenners melden dat drie branden waar te nemen waren op wijk Mariakerke.
Om 22u35 vallen springbommen voor de Kursaal en op het strand
Om 23u18 lossen de vliegtuigen nogmaals springtuigen op Mariakerke, waar zond de bevelhebber verkenners uit.
Men meldt uit Mariakerke dat er bommen rond het Hotel Alfa afgeworpen zijn, dat eveneens een achterhuis is getroffen in de Distellaan, waardoor de waterleiding gesprongen is. De betrokken diensten werden aanstonds verwittigd. Verder meldt de vaste Post dat een brand uitgebroken in de Raversijdestraat 108, waar de brandweer weinige oogenblikken nadien verscheen.
Om 3u50 wordt verder een brand gemeld bij Wwe Grijspeerd op Mariakerke. De Brandweer wordt verwittigd en de bevelhebber der L.B. rukt onmiddellijk uit met een groep redders. Ter plaatse aangekomen was reeds een groot gedeelte van de brand geblusht. Om 0u10 werden een groot aantal brandbommen uitgeworpen meer Zuidwaarts en terstond laaide een hooge vlam op. Aanstonds werd koers in deze richting gezet. Het was een graanoogst die in de lichte lanie stond van de boerderij op de Torhoutsesteenweg eigenaar Fensjonghe. Nij gebrek aan beter materiaal bestreden de redders de brand met emmers water inderhaast gepompt op het neerhof, de brand was zoo hevig dat men door de hitte op afstand gehouden werd. De ijzeren steumbalken die het dak ophielden plooden van de hitte en de eternieten platen van het dak waren gansch uitgebrand. Alles werd in het werk gesteld om de brand zooveel mogelijk te beperken, alle brandbare voorwerpen moesten van het vuur verwijderd worden. Tot de Deutsche brandweer ter plaatste kwam die terstond hun motorpomp en lansen in gereedheid brachten en weldra werd een sterke straal in de vuurpoel gespoten, doch het vuur had reeds het grootste deel van de oogst verteerd en zou weldra aan tekort van voedsel van zelf uitdoven.
De L.B. mannen waren om 1u15 terug in de kaserna.

(vervolgt)

IN MEMORIAM BROEDER ANNOBERT

Voor mij op de schrijfdis liggen drie kleine boekdeeltjes.

Zeevaartkundige instrumenten, uitgegeven in 1948 ; Plaatsbepaling op zee, uitgegeven in 1949; Het weer, uitgegeven in 1951. De drie laatsten van een reeks pretentieloze handboeken die meer dan een kwarteeuw de zeevarenden van Oostende en elders van dienst zijn geweest. Zij werden geschreven door Broeder ANNOBERT, bij leven ALFONS BROECKX de man die zich van 1923 tot 1949 met hart en ziel heeft ingezet voor het visserijonderwijs te Oostende.

Geboren in 1900 in Borgerhout trad Alfons Broeckx zeer jong toe tot de Congregatie van de Broeders van Liefde. Na een tijdlang les te hebben gegeven aan minderbegeefden in Leuven moest hij zijn legerdienst vervullen waarna hij op 1 januari 1923 tot leraar werd benoemd in de Sint-Andreas Vrije Visserijschool Oostende. Hij werkte daar onder de legendarische PASTER PYPE, stichter en directeur van deze school.

Naast zijn voltijdse leraarsopdracht vond broeder ANNOBERT nog tijd om een reeks handboeken voor het scheepvaart- en het visserijonderwijs te schrijven. Hierbij dienden men rekening te houden met het feit dat in dit tijdperk er weinig of geen leerboeken van deze soort in ons land voorhanden waren. Hij is blijven schrijven en zijn werken blijven aan passen aan de modernere wordende vereisten van 1928 tot 1949.

Stuk voor stuk waren het degelijke werkjes, eenvoudig van taal en samenstelling en praktisch gericht. Ze werden niet alleen in de visserij gebruikt, maar vonden na de Tweede Wereldoorlog ook hun weg bij de beginnende Zeemacht en in de opkomende watersportwereld.

26 jaar lang heeft Broeder ANNOBERT zich met grote stuwkracht voor de Vlaamse en voornamelijk voor de Oostendse visserij ingezet. Hij bracht de Vrije Visserijschool van onze stad tot een uitzonderlijke reputatie. Hij werd dan ook door de vissers en de visserijmiddens zeer hoog geschat. Nadat hij in 1949, na de beslissing van de Generaal-Overste om de Broeders uit de Oostendse scholen terug te trekken, onze stad verliet, bleef hij niettemin zeer actief.

Hij stichtte in Aalter een middelbare school waar hij directeur en tevens leraar was. In 1952 werd hij overste van een inmiddels ter plaatse opgericht klooster. Vanaf 1955 zorgde hij voor de recrutering van de Congregatie. Hij werd in 1960 juvenistenmeester te Gent, om twee jaar later naar zijn eigen streek, Merksem, te worden overgeplaatst om er godsdienstleraar te worden.

In 1969 onderging hij een heilkundige bewerking die invloed zou uitoefenen op zijn verdere activiteiten en hem verplichtte in 1971 met rust te gaan, na een rijkgevulde carrière van bateloze inzet voor de gemeenschap van om en bij de 50 jaren. Anno 1976 ging hij naar Zelzate waar hij zijn laatste levensjaren sleet.

Hij overleed op 26 augustus van dit jaar en werd op 31 augustus 1983 plechtig ter aarde besteld op het kloosterkerkhof.

Ter zijner Gedachtenis werd op 15 oktober 1983 een zielemis opgedragen in de dekenale Sint-Pieter en Pauluskerk van onze stad.

Veel Oostendenaars hebben van deze gelegenheid gebruik gemaakt om een laatste openbare hulde te brengen aan de nagedachtenis van een man die meer dan een kwart eeuw ten dienst van de Oostendse gemeenschap heeft gestaan.

J.B. DREESSEN

Bij een recent bezoek aan de abdij van MALE genoten we achteraf nog even van een wandeling doorheen de heerlijke brok natuur die het vroegere Gravenhof omringt. Op het kruispunt van de straat naar de abdij en de Maalsestaenweg stond, midden in een bloemenperk, een manshoge blauwe granieten naaldsteen. Na enkele voorzichtigte veronderstellingen in de richting van een herdenkingsteen, een oorlogsmonument en dies meer, nam ik het zekere voor het onzekere en ging de steen even van naderbij bekijken.

Op de achterkant van de paal kwam de volgende tekst voor :

PELDERYN VAN MALE

Heropgericht 1950

We hadden te doen met de heropgerichte schandpaal van MALE.

PELDERYN of PELLERYN, PELORYN of PILORYN zijn typische Westvlaamse namen voor wat in het Algemeen Nederlands een schandpaal noemt. Men zal deze namen vruchteloos in de "Van Dale" zoeken. Het Westvlaamse woord is afgeleid van het Franse PILORI dat er de oorspronkelijke betekenis aan geeft.

De schandpaal was vanaf de Middeleeuwen tot in onze moderne tijd een belangrijk werktuig van de vroegere justitie. Hij werd gebruikt om veroordeelden, tot hun schande, publiekelijk ten toon te stellen. De straf kon van minimum twee uren tot meerdere dagen duren. Zo leest men bij DESPART : "...dede hem moedernaect drie daghen lanck, zonder etene ofte drinkene, up enen pelleryn stellen, daer hy continuelick van den volcke met allerhande vuylihedede van der straeten beworpen wierd van alle syden..."

ook werden ; ... Blasphemateurs van de moeder Gods up 't pelleryn ofte scavot gheset... Lasteren, kwaadspreken, ruziezoeken en andere onhebbelijkheden die het leven in gemeenschap verpesten werden soms "met t' peleryn gestraft."

Vagebonden, bedelaars en ribauden werden na een geseling "matte ore en t' peleryn genageld".

De schandpaal bestond uit een houten of stenen paal. Hij was voorzien van een metalen ring met ketting die de veroordeelde rond de hals werd gesloten. Soms wordt met het pelderyn een KAAK bedoeld. Een kaak had dezelfde functie als de schandpaal, maar verschilde in constructie. Veelal waren het torenachtige bouwsels met een verdieping die langs alle kanten open stond. Het kon ook een gewone houten paal zijn of een stenen zuil van boven van een platje voorzien. Op het platvorm van deze verdieping of op het platje werden de veroordeelden aan de schande en de publieke inachting prijsgegeven, nadat zij daarbij soms eerst een geseling of een brandmerk had gekregen. Soms was het platvorm uitgerust met een soort draaimolen in metaal en hout voorzien van de nodige gaten. De veroordeelde werd dan met het hoofd en de handen in deze gaten geklemd en zo naar alle windstreken gedraaid ten aanschouwe van de voorbijgangers. Een zeer mooi kaak stond eertijds in KASTEELBRAKEL, Braine-la-Chateau, in de provincie Brabant. Of dit monument de afbraakwoede overleefd heeft is me onbekend.

HANGENDE KAKEN werden soms tegen de raadhuismuur gemetseld. Op het gekende Spreekwoordenschilderij van Breugel staat tussen de vele zaken die erop voorkomen een kaak afgebeeld. Hij dient als illustratie van het spreekwoord "Op de kaak spelen" in de betekenis van zicht iets op een onrechtmatige wijze toe te eigenen. Het woord kaak leeft nog in onze taal maar wordt enkel in de figuurlijke zin gebruikt in de uitdrukking AAN DE KAAK STELLEN. Het wordt gezegd om een persoon of zaak in haar verkeerdheid of belachelijkheid openlijk tentoon te stellen, aan de bespøtting prijs te geven, te hekelen. Schandpalen werden in Frankrijk in 1789 afgeschaft, daarin in 1837 door Engeland gevolgd en in 1854 door Nederland. Het aan de Kaak stellen bleef in Frankrijk echter behouden tot 1848. Buiten Male staat er ook nog in Oudenburg een pelderyn. Men kan hem zien bij het buitenrijden van Oudenburg, richting Westkerke. Oostende had waarschijnlijk ook zijn pelderyn, waar die stond en wanneer hij verdween is voor mij een open vraag en misschien is dit voer voor de echte Oostendekenners.

J.B. DREESEN

JACQUELOOT Armand Romain

1. °Bredene 3 november 1839 +Oostende 21 juli 1894
  2. vader : Joseph
  3. moeder : Françoise D'hollander
  4. echtg. : 1. Sidonie Declercq
2. Hélène Deforseca
  5. beroep : aannemer
komiteit Ass. lib.; lid Willemfonds 1887 -
  6. pol. strekking : liberaal
  7. pol. loopbaan : gem. raad 1885-1890
- 1.2.3.4./ overlijdensakte
5./Echo d'Ostende 2/10/1884 p. 3,a

JANSSENS Charles François Fidèle

1. °Oostende 8 november 1822 +Oostende 4 september 1887
2. vader : François Jacques
3. moeder : Catherine Cecile Jacqueline De Ridder
4. ongehuwd
5. beroep : griffier aan handelstribunaal
komiteit Ass. lib.; voorz. Ass. lib. 1884; lid Willemfonds 1887-
6. pol. strekking : liberaal
katholiek in 1854
7. pol. loopbaan : gem. raad 20/11/1851-1882
schepen 30/6/1852-1863
burgm. 30/5/1882-1887
prov. raad 1850-1882
kamer 1882-1884

1.2.3.4.5./ overlijdensakte
Portretschilderij door L. HERBO in HANDELSKAMER-OOSTENDE
" " E. BULCKE in STADHUIS-OOSTENDE (Raadszaal)

JANSSENS Ernest François Fidel

1. °Oostende 25 augustus 1819 +Oostende 25 augustus 1899
2. vader : François Jaxques
3. moeder : Catherine Cecile Jacqueline De Ridder
4. ongehuwd
5. beroep : koopman
voorz. burg. hospitaal; voorz. Bank van lening
lid Willemfonds 1888 -
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : gem. raad 17/1/1888 - 1899
burg. 14/1/1888-3/3/1888
prov. raad 1886-1899

1.2.3.4./ Overlijdensakte
5./ Sebrechts

JANSSENS François Jacques

1. °Oostnde 4 juli 1807 + Oostende 3/10/1852
  2. vader : Jacques
  3. moeder : Marie-Anne Huyes
  4. echtg. : Catherine Cécile Jacqueline De Ridder
  5. beroep : geneesheer
  7. pol. loopbaan : gem. raad 1842 - ontslag 17/10/1851
- 1.2.3.4.5./ Sebrechts

JANSSENS Thomas François

1. °Oostende 10 juni 1834 +Oostende 9/4/1874
  2. vader : Jacques Fidèle
  3. moeder : Marie Anne Claire Huyse
  4. echtg. : Rosalie Jacqueline Valcke
  5. beroep : gem. sekretaris 5/11/1833-4/5/1852
gem. ontvanger 4/5/1852-13/1/1853
vrederechter 21/1/1834
  6. pol. strekking : unionistisch
  7. pol. loopbaan : gem. raad 1830-3/11/1833
- 1.2.3.4./ overlidensakte
5. /Echo D'Oostende 18/4/1874 p. 2,d

JEAN Auguste Gabriel Luc

1. °Oostende 26 november 1824 +Oostende 25 maart 1869
  2. vader : Gabriel François
  3. moeder : Jeanne Elisabeth Caroline Ocket
  4. echtg. : Amélie Mathilde Thérèse Vanderheyde
  5. beroep : eigenaar
stichter en voorz. Ass. lib.
  6. pol. strekking : liberaal
  7. pol. loopbaan : prov. raad 1867-1869
- 1.2.3.4.5/ overlidensakte

JEAN Edouard

1. °Oostende 6 april 1852
  2. vader : Edouard Louis Luc Jean
  3. moeder : Clémence Juliette Eugénie Serruys
  4. echtg. : Marie Van Schelle Oostende 10/9/1881
  5. beroep : Greffier handelsrechtbnak
voorz. Société du commerce Ostendais
komiteit en sekretaris Ass. lib.
  6. pol. strekking : liberaal
  7. pol. loopbaan : gem. raad 17/1/1888-1914
prov. raad 1878-1914
- 1.2.3./ geboorteakte
4./Echo d'Ostende 11/9/1881 p. 3,d
5./Bulletin communal de la ville d'Ostende 1885 p. I

KESTEVOET Charles

1. °Mariakerke (Oostende) 24 januari 1854
2. vader Hubert Joseph
3. moeder : Françoise Jeanne Verleye
5. beroep : hotelirr
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : schepen Mariakerke
gem. raad 1904-1914

1.2.3./ geboorteakte

5. Rapport sur l'administration de la ville d'Ostende

W. MAERVOET

ROUWBEKLAG

We vernemen met grote droefheid volgende overlijdens in de loop van de maand september :

De heer Gustaaf KLAUSING, vader van ons beheerraadslid Jozef Klausing;
De heer Alfons VERMOORTELE uit Blankenberge en sinds talrijke jaren lid van onze vereniging;
Mevrouw Anne MILLECAMPS, dochter van ons lid Dokter en Mevrouw Millecamps, overleden bij een verkeersongeval te Gent.

Aan de diepgetroffen familielieden van de overledenen biedt "De Plate" haar oprechte bliken van medeleven aan.

A. VAN ISEGHEM
voorzitter

IN DIT NUMMER :

- blz. 3 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse schilders XLII : Pierre BENIEST;
- blz. 4 : J. SURMONT : De Vlaamse beweging in de Oostendse literatuur (2)
- blz. 7 : N. HOSTYN : Oostendse muziekgeschiedenis XXVIII : Joseph MICHEL
- blz. 8 : O. VILAIN : Ex-librissen uit Oostende
- blz. 13 : E. SMISSAERT : Geschiedenis van de kustvlakte der Lage Landen
- blz. 14 : W. DEBROCK : Marx-Engelsiana te Oostende
- blz. 16 : E. SMISSAERT : U hoort het ook eens uit andermans mond
- blz. 17 : M. CONSTANDT : Oostendse monumenten XI: situering van de Vindictive
- blz. 19 : G. BILLIET : August Stracké (7)
- blz. 24 : Oorlogsdagboek 1940-1945 (11)
- blz. 26 : J.B. DREESEN : In memorium broeder ANNOBERT
- blz. 27 : J.B. DREESEN : Van pelderijnen, schandpalen en kaken
- blz. 28 : W. MAERVOET : Biografische gegevens nopens Oostendse politici (VIII)

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatst nieuwe
uitgegeven boeken

zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

N.V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen